

Tartalom

- Szaftos napok
 - Velencétől Győrig: avagy a belső utazás
 - Bemutatjuk iskolapszichológusunkat
 - Kertész Imre íróról szóló cikkek
 - Egy arc a Révaiból
 - Kinek köszönhetőek a Győri ETO sikerei?
 - Vízkereszt és hamvazószerda között
-

Szaftos napok (2002. nov. 18-22.)

Talán még ti is emlékeztek azokra a bizonyos választási hetekre, amelyek (jó szokás szerint) ideig-óráig lázban tartották nagy múltú iskolánk légkörét... Nos. Általános igazsággént kimondható, hogy a 11. évfolyam egészen másként élte meg ezeket a napokat. Habár a kampány könnyednek, fesztelennek, játékosnak tűnhetett, azért korántsem volt az. A színpalak mögött (biztosan minden szervező osztály részéről) elég komoly munka folyt.

Kezdjük csak rögtön a szponzorkeresés kanyargós útvesztőivel, mikor is többünket nem túl kifinomult modorban utasítottak ki egyes üzletekből. (Pedig aztán tényleg magabiztosan, megnyerő fellépéssel igyekeztünk támogatókat szerezni az ügyünkhöz!) Ezek után ráébredtünk, hogy a régen megálmodott nagy terveink nem is olyan könnyen kivitelezhetők, hogy a pénzünk állandóan fogy, és hogy egyáltalán: mi legyen a nevünk?

Itt illik megemlíteni, hogy többféle alternatíva látott napvilágot a nevünkkel kapcsolatban, mint pl.: Blöff, 4you, vagy a majdnem befutó Fanatik. Hosszas huzavona után mégis a szaFt-ot szavaztuk meg. (Most mondjam, hogy ez az osztályunk arculatához passzoló név? :))

Ha ezeknek a kezdőlépéseknek a bizonytalanságától eltekintünk, mondhatnánk azt is, hogy november 18-ának hétfőjén már szervezeten, tettvágytól fűtve ragasztgatta ki az osztályunk kevésbé álmosabbik fele a szaFt-foltokat az iskola különböző pontjain. Egy középkori manufaktúra is tanulhatott volna abból a munkamegosztásból, amit Kovács Andi és Jászberényi Anna véghezvittek. Mindenki pontosan tudta, hogy hány plakátot, hirdetést, kendőt, ragasztót kell ahhoz hoznia, hogy épp elég legyen. Rögtön az első nap meghirdettük a szaFt-Forintunkat is, ami a leckeírás és a felelet/dolgozat-eltolás terén vált be igazán. Meglepődve tapasztaltuk, hogy a tantestület is milyen nagy toleranciát tanúsított az irányunkban, habár a számonkérés szinte összes fajtáját megkíséreltük ellehetetleníteni... (Utólagosan is köszönjük!) Népszerű volt persze Csabi és Levente szerenádjá is, amitől rendszerint andalgott a folyosó. Hogy tényleg ne szaladjon el velem a ló (mondjuk úgy, mint Tenk Attilával az utolsó nap...), szerdán tartottuk a Fitt-napot az iskola udvarán, valamint a teadélután. A teljesség kedvéért: mindenkinek 1,5-2 kg gyümölcsöt és egy doboz üdítőt kellett magával hoznia e jeles alkalomra (amivel én személy szerint kisebbfajta fennakadást okoztam a reggel amúgy is zsúfolt buszon.) Csütörtökre mindenki fél 8-ra az épületben volt: ugyanis nekiláttunk 500 lufi felfújásának, amit becsengetésre sikerült is lilára vált fejekkel a hátunk mögött hagyni. A 3. óra szünetében egyszerre dobtuk ki őket a kiemelt ablakok keretén, mindegyikben egy kis fecnival. Csak mozijegyből volt 150 db a birtokunkban (a szaFt-ot és a kezdést sunyin, órák közben véstük rá a papírra). Pénteken jöttek az ovisok (ezért a nagy segítségért igazán kaphatnának néhány pluszpontot, ha netán ide jelentkeznének évek múltán...), na meg Tündér, Béta és... (még egy fekete négy lábú). Sok munkát igényelt az is, mire sikerült beszerezni annyi virágot, amiért érdemes egyáltalán ekkora felhajtást csinálni, de végül is megérte: osztályunk egyes tagjai kis riadalom után már magabiztosan ültek a nyeregben, osztogatva a frissen szerzett virágokat. Ezek után már csak a buli volt hátra a B-sekkel, amit mi is felszabadultabban éltünk meg. Hétfőn a többi osztállyal együtt igyekeztünk mi is még homorítani valamit: puszi-nyuszi hacukából vedlettünk át strandruhába stb. Hogy úgy összességében milyen is volt a kampány "szaFtos" szemmel?

Kicsit kifáradtunk a végére, de a keddi nap öröme mindenért kárpótolt minket (még egyszer köszönet minden szavazatotokért)!

Még csak annyit a többi 11.-es osztálynak: jó volt veletek játszani!

H. K.

Velencétől Győrig: avagy a belső utazás

Mikor valamit nagyon szeretnék elmesélni, sohasem tudom, honnét is kezdjem. Így van ez most is. Behunyom a szemem, október 3-ára gondolok, és felcsapom *Villányi László Egy másik élet című*; kötetét. Elhatároztam, hogy amelyik soron legelőször megakad tekintetem, azzal a sorral kezdem a történetet.

"Szerelmesének álmában is ád."- olvasom.

Különös, döbbenet, rémület, meglepetés: ez a kötet "tud" valamit.

"Szerelmesének álmában is ád." - az est címadó sora, melyen Villányi László olvasta fel saját verseit a Vivaldi naplójából című, 1997-ben megjelent, Év könyve díjas kötetéből.

Belépve a Xantus János Múzeum barokk termébe, a levegőben már érezhető volt a várakozás és a kíváncsiság vibrálása. A zenészek elfoglalták a helyüket, s bejött maga "Vivaldi" is.

A csoda elkezdődött, 1710-ben...

Az ember gyorsan rá tudott hangolódni a versekre. Szinte észre sem vettem, s már nem is tudtam, ki ül mellettem, előttem vagy két székkal arrébb. Érezni kezdtem, lüktetnek bennem a sorok. Költészet és erotika töltötte be a teret, s mintha kért volna bennünket is: lélegezzünk vele. Ha valaki a sorokkal élt, jelentésüket persze leszűkítve a saját kis világára, egy idő után már-már úgy érezte, nem elég a test, a mellkas, hogy megtartsa a felélesztett érzéseket. Ezeket a pillanatokot jól érezte Villányi László. Ilyenkor Vivaldi "életének történetét" egy-egy szakasz után zenéje váltotta fel a főiskolai művésztanárjelöltek tolmácsolásában. - Újabb és újabb szakaszok követték egymást: Vivaldi és Villányi "zenéje".

...és véget ért 1737-ben.

Nehéz volt visszatérni a hétköznapha. (Őszintén szólva azon a napon már nem is sikerült.)

November 6-án Villányi Lászlóval beszélgethettünk az iskola könyvtárában. A kezdeti feszélyezett hangulat csakhamar oldódott. Wenczel Tanár Úr és a mi kérdéseinkre egyaránt szívesen válaszolt vendégünk. Megtapasztalhattuk, milyen szívesen mesél, és mennyi mesélnivalója van. Szó esett magáról a költészetéről, hogy mi mindenben benne rejlik, a versírásról, a költő pályakezdéséről, az idén megjelenő kötetéről, Kormos Istvánról, az alkotói türelemről, avagy - ahogy Márai írta - "Arról, hogy a dolgokat meg kell várni", a Flamingó térde című filmről, melyet Tolnai Ottó életéről forgattak, a forgatás élményeiről, a versekről, melyeket néhányan közülünk olvastak fel... Mire megfogalmazódott bennem egy kérdés, már választ is kaptam rá. A két tanítási óra, melyet a költővel tölthettünk, talán rövidnek is bizonyult.

Kedves Iránytű-olvasó, a történet itt nem ért véget, s mindent le sem tudtam írni. Ha hiányérzeted maradt, ha kíváncsi lettél, vagy ha nem hiszed, egyet mondhatok: járj utána!

Heredics Andrea (11.C)

Bemutatjuk iskolapszichológusunkat

Benczéné Tímár Irén harmadik éve elérhető azon révais diákok számára, akik *valamiért lelki segítségre, tanácsra várnak.*

Hány intézményben dolgozik iskolapszichológusként?

Öt iskolában, engem tulajdonképpen a nevelési tanácsadóból rendelnek ki. De a Révai különösen közel áll a szívemhez, mivel a gyerekeim is itt végeztek, és emiatt talán kicsit jobban beleláttam a diákság életébe.

Mi a tapasztalata a lélektani kérdésekhez való hozzáállásról?

A többséget érdekli a téma, hozzám is kíváncsian jönnek, érdeklődnek a módszerek felől. Sok tévhit kering a köztudatban, például, hogy a pszichológus kielemez. Ez nem igaz, mi csak beszélgetünk, így próbálunk segíteni.

Maguktól jönnek a diákok, vagy küldik őket?

Mindkettő előfordul. Ha maguktól jönnek, többnyire családi problémákról van szó, ha tanár vagy esetleg osztályfőnök küldi, akkor a beilleszkedéssel vagy a családdal lehet gond. Persze könnyebb úgy, ha küldenek valakit, ez igazolja, hogy ő nem akart jönni, még akkor is, ha érzi, hogy szüksége van a kezelésre.

Előfordulnak olykor igazán súlyos esetek is?

Igen, főleg az idősebbek körében.

Egy diák inkább iskolapszichológushoz fordul, vagy esetleg a kórháztól, magánpszichológustól kér segítséget?

Ha éppen az igazgatóval vagy a tanárokkal van konfliktusa, valószínűbb, hogy az iskolán kívüli megoldást választja. Általában azonban kézenfekvőbb a kirendelt szakember, ráadásul a kórházban tényleg "beteg"-ként kezelik, kötetlenebb az iskolapszichológus. A kórház gyakran túlterhelt, kevesebb idő jut egy emberre, és hónapokat kell várni egy alkalomra. A magánúton történő kezelésnek pedig manapság igen kemények az anyagi vonzatai.

Mi a véleménye a pszichológiai félműveltségről?

Az, hogy sokat árthat. Újságcikkekből és az internetről sokan összeszednek ilyesfajta ál-tudást, és esetleg egy barátjukra rámondják, hogy depressziós. Ennek semmi értelme. A pszichológiát nem lehet könyvből tanulni, az sem elég, ha elvégezted az egyetemet. Nagyon fontos a személyes tapasztalat, a gyakorlat csoportokon. Így lehet igazán megismerni az embereket. Én főleg emiatt döntöttem úgy, hogy a tinédzser korosztállyal foglalkozom, vonzott a lázadó hozzáállásuk.

Sokakat érdekel a pálya. Ki az, akinek semmiképpen nem javasolná?

Annak, aki mindenképpen hajszolja a sikert. Itt nincsenek látványos sikerélmények, meg kell tanulni értékelni az apróbb eredményeket. Ha beszélgetek valakivel, az ő szemszögét kell megértenem, nem pedig a sajátomat ráerőszakolnom. Természetesen fontos az empátia, és én is tapasztaltam, hogy milyen sokan tanulnának pszichológiát, részben hogy önmagukat jobban megismerjék, részben mert később is ezzel foglalkoznának. Az utóbbi években mindig indult a

Pszichológia Baráti Kör, itt gyűltek össze azok, akiket csak érdekelt, és azok is, akik esetleg felvételizni készültek.

Kornfeld Eszter 10. F

Kertész Imre

Kertész Imre Nobel-díja nagy öröm és nagy büszkeség a magyar irodalom, a magyar nemzet számára. Amikor azonban szóba került, hogy életműve és regénye legyen kötelező tananyag, illetve érettségi tétel, sokan sokféleképpen reagáltak erre, köztük maga az író is. Mi a tisztelgés szándéka mellett arra is gondoltunk, hogy ha ezek a tantervi elképzelések valóra válnak, a révais diákoknak legyen valamivel több-jobb, más kapaszkodója is a témában, ezért egy "elspájzolható", 4 oldalas összeállítást készítettünk a jövő érettségizőinek. Kíváncsiak lennénk azonban arra is, hogyan vélekednek a mondottakról tanáraink és diákjaink, úgyhogy ezúton kérünk minden érdeklődőt, foglalja össze röviden a mondandóját a következő Iránytű megjelenéséig, amikor egy újabb, rövidebb blokkban erre visszatérünk. Várjuk tehát a véleményeket a Sorstalanságról és a tantervi verziókkal kapcsolatosan is.

Életrajza

1929. november 9-én született **Budapesten**. **1944. június 30-án** a Budapest környéki csendőrpuccs következményeképpen tizennégy évesen **Auschwitzba** deportálták. Több koncentrációs táborban is fogva tartották, majd a lágerek felszabadítása után, **1945-ben hazatért** Magyarországra. Ezt követően újságírással és fizikai munkával tartotta el magát.

Az 1955 és 1960 között létrejött írásokban született meg az 1960-tól 1973-ig írt első regény, a *Sorstalanság* gondolati alapanyaga.

Első regényét a hazai irodalmi utómodernség kánonjába sorolják.

Írásainak fő problematikája - az eddigi értelmezések tükrében - a totalitarizmus emberének szabadsága, s fontos az emberek által képviselt gondolkodásmódok, különböző nyelvi világok egymással való kibékíthetlensége.

Nagy sikere van német nyelvterületen, összegyűjtött művei 1999-ben a Rowohlt kiadó gondozásában jelentek meg.

Műfordítói tevékenysége során Elias Canetti, Sigmund Freud, Hugo von Hoffmannstahl, Friedrich Nietzsche, Joseph Roth, Arthur Schnitzler, Ludwig Wittgenstein, valamint modern német és osztrák szerzők írásait ültette át magyarra.

Felsőfokú végzettsége nincs. 1998 óta a darmstadti Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung tagja.

Díjak: Füst Milán-jutalom (1983), Forintos Díj (1986), Artisjus Irodalmi Díj (1988), József Attila-díj (1989), Déry Tibor-jutalom (1989), Az Év Könyve Jutalom (1990), Örley-díj (1990), a Soros Alapítvány Életműdíja (1992), a Soros Alapítvány Díja (1995), Brandenburgi Irodalmi Díj (1995), Márai Sándor-díj (1996), a lipcsei könyvvásár Literaturpreis für die europäische Verständigung nevű nagydíja (1997), Friedrich Gundolf-díj (1997), Kossuth-díj (1997), Jeanette Schocken-díj (1997), a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál Budapest Nagydíja (1997), Herder-díj (2000), a Die Welt irodalmi díja (2000), Hans Sahl-díj (2002).

2002. október 10-én irodalmi Nobel-díjjal tüntették ki.

Jelentősebb művei még: A nyomkereső (1977), A kudarc (1988), Kaddis a meg nem született gyermekekért (1990), Gályanapló (1992), Jegyzőkönyv (1993), Valaki más (1997), A száműzött nyelv (esszék - 2001).

Kertész Imre Nobel-előadásának szerkesztett szövege

Ebben az ünnepi pillanatban inkább egy hűvös megfigyelővel, semmint az egyszerűen világszerte olvasott íróval érzem magam azonosnak. Talán túl sokáig éltem diktatúrákban, ellenséges szellemi környezetben ahhoz, hogy szert tehettem volna némi irodalmi öntudatra. Így hát az írást mindig is a legszigorúbb magánügyemnek tekintetem. 1955 egy szép tavaszi napján váratlanul arra a gondolatra jutottam, hogy egyetlen valóság létezik csupán, ez a valóság pedig én magam vagyok, az én életem, ez a törekeny ajándék, amelyet az úgynevezett történelemtől vissza kell vennem. Ha a világ a tőlünk függetlenül létező objektív valóság, akkor az emberi személyiség sem más akár önmaga számára sem, mint objektum, élettörténete történelmi véletlenek összefüggéstelen sorozata, amelyen elcsodálkozhat ugyan, de neki magának semmi köze hozzá. Összefüggő egészzé összeraknia nem érdemes, mert akadhatnak benne mozzanatok, amelyek sokkal objektívebbek annál, semhogy szubjektív Énje felelősséget viselhetne értük.

Valószínűnek tartom, hogy korunk íróinak első és legmeggrázóbb felfedezése, hogy a nyelv, ahogyan az ránk maradt, egyszerűen alkalmatlan a valóságos fogalmak megjelenítésére. Gondoljanak Kafkára, Orwellre, akiknek a kezén egyszerűen elolvad a régi nyelv, mintha tűzben forgatnák, hogy azután megmutassák hamuját, amelyben új és addig ismeretlen ábrák jelennek meg. De van itt néhány kérdés, amelyet az ember, az én helyzetemben, föl sem tesz magának. Sartre például egész könyvecskét szentel a kérdésnek, hogy kinek írunk? Hálás vagyok a sorsnak, hogy sosem kellett gondolkodnom rajta. Ha kiszemelünk egy társadalmi osztályt, amelyet gyönyörködtetni, befolyásolni szeretnénk, akkor szemügyre vesszük saját stílusunkat, hogy vajon alkalmas eszköz-e az ilyen hatás gyakorlására. Az író azzal lesz elfoglalva, hogy önmagát figyelje. Honnan is tudhatná, hogy közönségének valójában mi tetszik. Csakis abból indulhat ki, hogy ő milyenek képzeli a közönséget. Kinek ír tehát az író? A válasz nyilvánvaló: önmagának. Én kerülőút nélkül jutottam ehhez a válaszhoz. Igaz, közönségem nem volt, és befolyásolni sem akartam senkit. Nem célszerűségből kezdtem írni, és amit írtam, senkinek nem szólt. Írásomnak célja a tárgyhoz való formai és nyelvi hűségből állt. Fontos volt ezt tisztázni az államilag irányított, elkötelezett irodalom korszakában.

Már nehezebben válaszolnék a kérdésre, hogy mért írunk. Egyetlen perc alatt megértettem az önfeladás mámorát, a tömegbe való beleveszés részeg gyönyörét, amit Nietzsche dionüszoszi élménynek nevez. Egykor váratlan inspirációnak nevezték. De én inkább egzisztenciális föleszmélésnek nevezném. Nem a művészetemet adta a kezembe, hanem az életemet, amelyet már-már elveszítettem. A magányról szólt, kilépni a kábító menetből, a történelemből, amely személytelenné és sorstalanná tesz. Rémülten ismertem fel, hogy egy évtizeddel azután, hogy a koncentrációs táborokból hazaértem, az egészről máris csupán valami zavaros benyomás és néhány anekdota maradt meg bennem.

Az úgynevezett szocializmus ugyanazt jelentette nekem, amit Proustnak a teájába mártott ostya jelentette. Egyszerre feltámasztotta benne az elmúlt idők ízét. Ezúttal felnőtt fejjel figyelhettem meg, hogyan működik egy diktatúra. Megértettem, hogy a remény a gonosz instentuma, s hogy az etikum az öfenentartás hajlékony szolgálóleánya csupán. A hatvanas években a magyar diktatúra eljutott a konszolidáció állapotába. A magyar kommunizmus a Nyugat kedvenc kommunizmusává változott. Ennek a mocsármélyén az ember vagy végleg feladta a küzdelmet, vagy rátalált a kacskaringós ösvényre, amelyek a belső szabadsághoz elvezettek. Az undor, amire reggelente felébredtem, bevezetett a világba, amelyet ábrázolni akartam. Fel kellett ismernem, hogy a totalitarizmus logikáját nyögő embert egy másik totalitarizmusban ábrázolom, s ez szuggesztív médiává tette a nyelvet, amelyen a regényemet írtam. Nem tudom, hogy Nyugaton képes lettem volna-e megírni a Sorstalanságot. Bizonyára a könyvek és az eszmék szabad piacán valami csillogóbb regényformán törtem volna a fejem: például széttördelhettem volna a regényidőt, hogy csakis a hatásos jeleneteket beszéljem el. Csakhogy az én regényhősöm nem a maga idejét éli, hiszen sem nyelvének, sem személyiségének nincs birtokában. Nem emlékezik, hanem létezik. Így hát nem szabadulhatott a kínos részletektől. Az egészet kellett átélnie, ami nyomasztó, és kevés változatossággal szolgál, akár csak az élet. Viszont a linearitás megkövetelte az előállt helyzetek teljes kitöltését. Nem tette lehetővé, hogy, mondjuk, húszpercnyi időt elegánsan átugorjunk. Arról a húsz percről beszélek, amely a birkenauai megsemmisítő tábor vasúti rámpáján telt el, amíg a szerelvényből kiszállt emberek a szelektálást végző tiszt elé értek. Hiteles források után kutatva Tadeusz Borwoski tiszta, önkínzóan kegyetlen elbeszéléseit olvastam el.

Kezembe került a fénykép-sorozat, amelyet egy ss-katona készített emberszállítmányokról. Szép, mosolygó női arcok, értelmes szemű fiatal emberek, teli jószándékkal, a közreműködés készségével. Bepillantást nyertem a rettenet technikájába, megtudtam, hogyan lehetséges az ember élete ellen fordítani magát az emberi természet. Beláttam, hogy korántsem érdekel, kinek írok, és az sem hogy miért írok. Egyetlen kérdés érdekel csupán: hogy mi dolgom még az irodalommal. Mert az világos volt, hogy az irodalomtól és azoktól az eszményektől, amelyek az irodalom fogalmához fűződnek, átléphetetlen határvonal választ el, s e határvonalak Auschwitz volt a neve.

Auschwitzről fekete regényt lehetne írni, folytatásos ponyvaregényt, amely Auschwitzban kezdődik és mind a mai napig tart. Semmi sem történt, ami Auschwitzot visszavonta, megcáfolta volna. A holocaust az én írásaimban sosem tudott múlt időben megjelenni. Azt szokták mondani rólam, hogy egyetlen téma írója vagyok. Melyik író nem a Holocaust írója ma? Nem kell közvetlen témául választani a Holocaustot ahhoz hogy felfigyeljünk a megtörtént hangra, amely Európa modern művészetét évtizedek óta uralja. Nem ismerek hiteles művészetet, amelyen ne érződne e törés. A holocaustnak elnevezett kérdéskört én sohasem próbáltam holmi németek és zsidók közti feloldhatatlan konfliktusnak tekinteni, sohasem hittem, hogy a zsidó szenvedéstörténet legújabb fejezete, amely logikusan követi a korábbi próbatételeket, sohasem láttam a történelem egyszeri kisiklásának. A holocaustban az én emberi állapotot ismertem fel, a nagy kaland végállomását, ahová kétezer éves etikai és morális kultúrája után az európai ember eljutott.

Auschwitz problémája nem az, hogy záróvonalat húzzunk-e alá, hogy megőrizzük-e emlékét, hogy emlékművet emeljünk-e a meggyilkolt millióknak. Auschwitz igazi problémája az, hogy megtörtént, és ezen a tényen a legjobb, de a leggonoszabb akarattal sem változtathatunk. Pilinszky János botránynak nevezte, hogy Auschwitz a keresztény kultúrkörben esett meg, s így a metafizikai szellem számára kiheverhetetlen. Régi jóslatok szólnak arról, hogy meghal az Isten. Kétségkívül, Auschwitz után magunkra maradtunk. Értékeinket magunknak kell megteremtelnünk, kitartó, ám láthatatlan etikai munkálkodással, amely ezeket az értékeket végül új európai kultúrává avatja. A díjat úgy tekintem, hogy Európának ismét szüksége van a tapasztalatra, amelyre a Holocaust tanúi kénytelenek voltak szert tenni.

Külön öröm számomra, hogy ezeket a gondolatokat az anyanyelvemen mondhatom el. Nagyszüleim nevüket már magyarosították, és természetes volt számukra, hogy a zsidóságot a vallásuknak, a hazájuknak pedig Magyarországot tekintsék. Anyai nagyszüleim a Holocaustban lelték halálukat, apai nagyszüleimet a Rákosi-féle kommunista hatalom pusztította el. E rövid családtörténet magában foglalja és szimbolizálja az ország legújabb kori szenvedéstörténetét. A gyászban nemcsak keserűség, de rendkívüli erkölcsi tartalék is rejlik. Zsidónak lenni: ma újra elsősorban erkölcsi feladat. Ha a Holocaust mára kultúrát teremtett, célja az lehet, hogy a jóvátehetetlen realitás a szellem útján megszüljön a jóvátételt: a katarzist. Ez a vágyam inspirált mindent, amit valaha is létrehoztam. Nem olyan egyszerű kivételnek lenni, meg kell békélni a véletlenek abszurd rendjével, amely a kivégzőosztagok szeszélyével uralkodik embertelen hatalmaknak kitett életünkön. A buchenwaldi emlékhely igazgatója szívélyes szerencsekívánataihoz egy kisebb borítékot mellékel, melyben az 1945. február 18-i fogolyállományról készült eredeti naplójelentés másolatát találtam. A fogyadék rovatban Kertész Imre, 1927-es születésű, zsidó, gyári munkás haláláról értesültem.

A két hamis adat úgy került oda, hogy amikor a tábor adminisztrációjába felvettek, két évvel idősebbnek mondtam magam, nehogy a gyerekek közé soroljanak, s inkább munkásnak, mint diáknak, hogy hasznavehetőbbnek mutakozzam. Egyszer meghaltam már tehát, hogy élnem lehessen, s talán ez az én igaz történetem. Ha így van, akkor e gyermekhalálból született művet a sok millió halottnak ajánlom, s mindazoknak, akik még emlékeznek. De talán a jövőnek is hasznára válhat, sőt, szívem szerint azt mondanám: a jövőt szolgálja majd. Auschwitzon gondolkodva inkább a jövőn, mint a múlton gondolkodom.

Forrás: MTI / Nobel Alapítvány

Beszélgetés Kertész Imrével (részletek)

Mintha nem tértél volna vissza nosztalgikusan a gyermekkorba.

Nem, azt nagyon utáltam. Rossz gyerek voltam, állandóan bűnök terhelték lelkiismeretemet. Adósságot csináltam a fűszeresnél, valamint rossz tanuló voltam.

Jól szituált polgári családba születél?

Korántsem. Állandóan anyagi problémákkal küszködtünk. Anyám és apám korán elvált, és engem betettek egy nagyon jó intézetbe. Az elemit jelesen végeztem, hogy fölvegyenek a gimnáziumba. A B-t a zsidó fiúknak tartották fenn, negyven fiút vettek föl oda, kizárólag színjelessel.

Azután kikerültél Auschwitzba. A hazajövetel nem teljesen magától értetődő.

Az nem teljesen. Az abszolút nem.

De nemcsak Auschwitz okán, hanem itt van az egész egzisztenciális döntés, ami az itt maradás vagy a kivándorlás.

Buchenwaldban egy amerikai újságból való fénykép keringett. A Kálvin tér szét volt löve, szóval mutatták, hogy így néz ki a város, ne menjenek haza. Hogy akkor hazajöttem, egy kamaszgyerek teljesen ösztönös és természetes választása volt, aki természetesnek tartotta, hogy ott lakik, ott van otthon. Utáltam persze a házmestert, akiről tudtam, hogy nyilas volt, a szomszédot, akiről szintén tudtam, de az egész nem. A pártba 16 éves koromban jelentkeztem. Elmentem a pártnapra, és ki ült ott? A házmester! Már ő fogadott. De még ez sem ábrándított ki. Hallatlanul izgalmas, érdekes korszak volt egyébként '45-től '48-ig. Nagyon szegény fiú voltam, csak anyám maradt meg. Aki kinyílt a világ felé, aki elkezdett olvasni, az előbb-utóbb szembekerült ezzel a kérdéssel, hogy kommunizmus vagy nem kommunizmus. Akkor lehetett még határozni, még nem volt kommunizmus, az ember azt sem tudta, mi az. 1949-ben lettem újságíró. Akkor Magyarországon természetes hagyomány volt, hogy az írók mind újságírók voltak. Gyorsan következtek be a változások. Állandóan hazudni kellett. Ha voltak barátaid, akkor elhúzódtatok valahová, és beszélgetek. Az emberek borzasztóan megváltoztak. A '49-es fordulat nagyon kemény, nagyon éles volt, életre-halálra ment. Nagyon nagy szerencsém volt, hogy kirúgtak, inkább letartóztatni szoktak akkortájt. Konkrét oka: Léteztem egy szerkesztőségben, és nem adtam le kéziratot. Teltek-múltak a hónapok, és nem. Ez nem volt sztrájk - nem tudtam megírni a leckét. Valahányszor megpróbáltam megírni, a belpolitikai rovat vezetőjének mindig át kellett írnia. Közben volt a rádióknak egy dramaturgja, és azt mondta: "Barátom, holnaptól kezdve rádióoperettet fogtok írni, mert indul egy sorozat." És létezett még egy munka a rádióban, az úgynevezett összeállítás. Ebből meg is lehetett élni. Én városi riporter voltam, alpolgármester titkára Szenes István volt. Nekem ez azt jelentette ugye, hogy az operettben még inkább tágultak a lehetőségeim, mert Szenesnek időnként szûksége volt segísége. Az igazi becsvágy természetesen egy három felvonásos operett, vagy három felvonásos vígjáték megírása lett volna. Az operettekből a hatvanas években meg lehetett élni. És az volt beírva a személyi igazolványomba: önálló író. A szívem szakadt meg, amikor kicserélték a személyi igazolvány. Közben megjelent a Sorstalanság, és akkor átálltam a fordításra. Az operett körül egyre nagyobb bajok mutatkoztak, mert nem tudtam kitalálni a történeteket, egyre gyengébb szövegeket írtam, kénytelen voltam Nietzschét fordítani, mert az jobban ment. Mialatt én operettszövegeket írtam, meg a barátaimmal röhögcséltem, meg teljesen komolytalan életet éltem, történt velem valami, valahogy zene révén eljutottam egy szöveghez, egy Thomas Mann-szöveghez. Hazavittem, és, mondhatni, eldőlt az életem. Ez a szöveg 1953-54-ben óriásinak tűnt. Elkezdtem beszerezni a Thomas Mann-könyveket, elkezdtem olvasni, majd nagyon hamar is elkezdtem szövegeket írni, és ezek mindig afelé vezettek, amiket átéltem. 1956 után rengeteg könyvtárat eladtak, én pedig olyan dolgokat szereztem, amiket addig nem is lehetett: Ortega y Gasset, Nietzsche, Schopenhauer, Valéry. Elolvastam őket, és megpróbáltam elhelyezni. És megpróbáltam írni.

És míg elkészült a Sorstalanság... te visszafordultál, és szembenéztél Auschwitzcal?

Visszajött lidérces álmokban? Nem. Amikor visszajöttem 1945-ben, akkor én azt elfelejtettem. Elanekdotáztam az egészet, mindenkinek a szórakoztató oldalát meséltem, a jelentőségét abszolút nem. A barátok közül mindenki tudta. Rejtő Jenő egyik regényében, azt hiszem, a Csontbrigádban

mindenki valamilyen tulajdonságáról ismeri a másikat. Az egyik embernek cipője van, a másinak más... én voltam az az ember, aki Auschwitzban volt. Tudták rólam, de én nem foglalkoztam vele igazán komolyan. Akkor fordultam vissza hozzá, amikor írni akartam-akkor viszont nem Auschwitzról akartam elsősorban írni. Azt akartam megírni, ami érdekelt: a szisztémát. Hogy milyen az ember; hogyan lehetett 1949-ben átállni; ilyeneket. Érdekelt hogy lehet így bánni az emberekkel, ilyen anyagszerűen, és mivel nem jutottam dűlőre, különböző szövegeket írtam. Nem akartak összeállni regénnyé, ezért róttam magamra azt a feladatot, hogy amit átéltem, az kompozíciónak látszik, tehát tessék azzal foglalkozni. A Sorstalanság 1975-ben megjelent, és semmi sem történt. Keletkeztek nagyon kedves cikkek róla, de a dolognak nem volt jelentősége. Hajnóczy Péter első elbeszéléskötete akkor jelent meg, ugyanannál a kiadónál. Ő volt az első író, aki fölvette velem a kapcsolatot...

Szilágyi Ákos

(a 2000 c. folyóirat 2002. novemberi számából)

A sorstalan ember sorsa - Nagy Emőke Nők Lapja-beli beszélgetése Kertész Imrével (részletek)

Tizenöt éves, érzékeny és nyitott lelkű srác, akivel azonosulni tudunk, átéljük vele élete minden percét. Miért választott gyerek főhőst?

A diktatúrában - mindenféle diktatúrában - infantilizálódik az ember. A diktatúrának az a célja, hogy az ember infantilis maradjon. Egy gyerek csak úgy képes túlélni az ilyen helyzetet - és így találtam lehetségesnek megjeleníteni a diktatúra által megkínzott ember karakterét is -, hogy mindig csak egy-egy lépést tesz meg. Percről percre él, és az eseményeket racionalizálja, különben nem tudná túlélni. Aki életben akar maradni, annak követnie kell a tábor logikáját, amely abszurd. Ennek befogadására leginkább egy gyerek képes. Felnőttek nélkül nem tudtam volna túlélni a tábort, a politikai foglyok utánam nyúltak, és mentettek a legszörnyűbb helyeken.

A regénybeli kamasznak még nincsenek előítéletei. Szavajárása: "természetesen". Képzetele jót, rosszat minősítés nélkül befogad. A felpofozó tisztről is feltételezi, hogy a haragja ügytelenségének szól. Emberséges szemlélet hatja át a könyvet, amelyben életből merített történet van. Tényleg elhitték, hogy azért viszik Önöket Németországba, mert szükség van megbízható, szakképzett emberekre?

Ezt mondták, és elhitték a felnőttek is. Angelo Rotta véghezvitte a lehetetlent, megszökött Auschwitzból, és levélben figyelmeztette a pápát meg a Magyar Zsidó Tanácsot, mert pontosan tudta, hogy a magyar zsidók kerülnek sorra. De a tanács elhallgatta a zsidók elől a várható fejleményeket. Félték, hogy pánik tör ki, közben azért a nagyiparosok majdnem mind megszöktek. Bennem végzetesen rossz emléket hagytak azok a "funkciós" zsidók, akik a téglagyárban, a gettóban elhitették, hogy teljesen ártalmatlan az utazás. Lehet, hogy jóindulattal tették, de az eredmény az lett, hogy egy igen kezes és engedelmes társaság indult útnak, akiket könnyen irányíthattak a katonák, hiszen ellenállást nem tanúsítottak. A túlélés az ember természetes törekvése, ezért nem lehet felelősségre vonni. Annyira kiszolgáltatottak vagyunk a történelemnek, hogy az életünk, az értelmünk nem koherens. A diktatúra alatt nyögő ember, akit sorstalan embernek nevezek, lassan elveszíti kapcsolatát a belső világával, igazi énjével. A diktatúráról egy másik diktatúrában írtam. Nem véletlen, hogy az irodalmi hatóságok nagyon nem szerették.

A Svéd Akadémia indoklása

"Kertész Imre munkássága az egyén sérülékeny tapasztalatának szószólója a történelem barbár önkényével szemben. Annak a lehetőségét vizsgálja, lehet-e még egyénként élni és gondolkodni, amikor az embert teljesen maga alá gyűri a diktatórikus hatalom."

A döntés indoklása a Sorstalanság hatását azzal magyarázza, hogy "hiányzik belőle az erkölcsi felháborodásnak vagy metafizikai tiltakozásnak az az eleme, amelyet a téma kívánna". Mind a hőhérok, mind az áldozatok kényszerítő gyakorlati problémákkal vannak elfoglalva: alkalmazkodniuk kell a helyzethez, s az alkalmazkodás mértékén múlik az élet.

"A Kaddis a meg nem született gyermekért című regényben Kertész sötétnek, idegennek rajzolja a gyerekkor világát. Ebből az előtörténetből tárja fel a koncentrációs tábor paradoxális otthonosságát. Kíméletlen elemzését azzal fokozza, hogy a szerelmet úgy ábrázolja, mint az alkalmazkodás legmagasabb stádiumát. Az ember szellemi mivolta Kertész szerint az életképtelenségben van. Az egyén tapasztalata az emberi közösség igényei és érdekei felől nézve használhatatlannak mutatkozik".

Kertész Imrét az indoklás egyszemélyes kisebbségnek nevezi, akit "ez az önkényes besorolás avatott be az emberről s a jelenkorról szóló legmélyebb tudásba."

Egy arc a Révaiból - Lang Péter

Abban, hogy polihisztorokat nem ismerek, azóta kételkedem, amióta először találkoztam Lang Petivel. Ez öt és fél éve történt, s a közben eltelt idő arra is rádöbbsentett, hogy nemcsak tehetséges, hanem olyan egyéniség, akire mindig lehet számítani. Sok versenyeredménye miatt pedig az egész sulis megtanulta már, hogy őt Lang Petinek hívják, nem pedig Lángnak, ahogy révais pályafutásunk hajnalán sokszor hallottuk a hangosban.

Peti, tavaly a német OKTV-n a döntőben harmadik lettél, töriből 24., matekból pedig a második fordulóig jutottál. Mindemellett még nyelvvizsgád is van, angolból közép-, németből pedig felsőfokú. Biztos nem ér váratlanul a kérdés: hogy tudsz mindenre időt szakítani?

Az egész akarat kérdése. A matek ment a legkönnyebben, a törői hatalmas, mintegy 4-5 hónapos munkát igényelt. Németből az első fordulót nem vettem igazán komolyan, s mivel párhuzamosan készültem a felsőfokú nyelvvizsgára, külön nem is nagyon tanultam rá. Mindez azonban elég sok időt elvesz az embertől, a hétvégi bulikról sokszor le kellett mondanom, de most igyekszem bepótolni, hiszen nem szabad mindig hajtani, néha egy kicsit pihenni is kell.

A kemény munkának azonban megvan a gyümölcse: töriből nem kell érettségizned, németből felvételizned. Melyik egyetemem célzod meg?

Elsősorban a külpolitikai, gazdasági kérdések foglalkoztatnak, ezért a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen szeretnék tovább tanulni. Vonzanak a vidéki városok is, de sajnos manapság minden Pest-központú.

Ha jól hallottam, van itt még valami más is... Pontosan miről van szó?

Hát...igen. Jelentkezem a Harvardra is, de ez a dolog inkább az álom szintjén mozog, hiszen ahhoz, hogy bekerüljek, több szerencse kell, mint tárgyi tudás. A külföldieknek különösen nehéz, kb.

kétszáz jelentkezőből vesznek fel egyet. Mindenesetre megpróbálom, mert azt vallom, hogy lesni mindig a legjobbaktól kell.

Peti, megbántad azt valaha is, hogy annak idején hatosztályosba jelentkezted?

Nem, egy cseppet sem. A hat év több konfliktust jelent az osztálytársakkal, a tanárokkal is, akik szerecsére nagy empátiát tanúsítottak irántunk, de hat év alatt az osztályközösség is jobban kialakult, és merem állítani, életre szóló barátságok kötődtek.

A jó bornak nem kell cégér, de mondjuk el azért azt is, hogy a töri önképző szervezését is a vállaidra vetted.

Az önképző ötlete és a megvalósítás is Ábel Csabitól származott, s miután ő elballagott, én csupán átvettem a stafétabotot.

Milyen célt szolgál egy töri önképző, a tananyagot mélyítitek el, vagy valami másról szól?

Én úgy fogalmaznék, hogy "töri-fanatikusok" közössége ez. Olyan témákkal foglalkozunk kicsit részletesebben is, ami sokakat érdekel. Ilyen például az arab-izraeli konfliktus, vagy az, hogy karizmatikus személyiségek hogyan változtatták meg a világot.

Ki járhat hozzátok?

Természetesen mindenkit szeretettel várunk, akit érdekel a történelem, s szeretne olyan ismeretekre is szert tenni, amikre sajnos a tanórák keretein belül nem jut idő.

Köszönöm a beszélgetést, további sikereket és kitartást kívánok Neked!

Tóth Réka (12. F)

Kinek köszönhetők a Győri ETO sikerei?

A Révai-nap alkalmából osztályunkból négy ember *Tamási Zsolt*, az *ETO* edzőjének előadásán vett részt. Az edző élete és karrierje történetét egyórás előadáson ismertette.

"Akkoriban aki jól tanult, az természetesnek vette, hogy a Révai-gimnázium tanulója lesz" - mondta ő. Iskolánk közösségi életében aktívan részt vett, hisz az Iránytű főszerkesztője is volt. Egy ideig riporternek készült, mégis inkább a sportot választotta. A labdajátékokhoz különös tehetsége volt. Ezek közül a focit kedvelte a legjobban. Testneveléstanára próbálta a kézilabdázás felé terelni útját, de látva tanítványa ragaszkodását a futballhoz, inkább hagyta. Jól tette! Focista szeretett volna lenni, de felvételije előtt egy szerencsétlen baleset miatt (ínszalagszakadás volt a lábában, és nem műttette meg, mert úgy gondolta, fontosabb neki az egyetem) ez az álma nem valósulhatott meg, így az edzősködést választotta. Mikor az egyetemet befejezte, egy ideig kisebb csapatoknál, egyesületeknél gyakorolta foglalkozását. Egy hirtelen telefon mégis megváltoztatta életét. Egy olyan csapatban kellett edzőként dolgoznia, ahol nem voltak túl jó játékosok, és a nemzeti bajnokságban is az utolsó helyen álltak.

Azt, hogy az ETO ma Magyarország legjobb csapatai közé tartozik, neki köszönhetjük.

Pacsi Diána (7. F)

(Lapzártánk idejére az ETO-nál edzőváltás történt, de reméljük, hogy Tamási Zsolt egy képességeinek megfelelő új kihívásban további érdemeket szerezhet a magyar sportéletben, melyhez sok sikert kívánunk neki. A Szerk.)

Vízkereszt és hamvazószerda között

Vízkereszt napján, január 6-án biztosan elkezdődik a farsang - hogy mikor ér véget, az attól függ, mikorra esik húsvét. Hiszen a farsang végét a húsvét előtti nagyböjt negyven napja közül az első, hamvazószerda jelzi. Nagy vigasság előzi meg a visszafogottság, a lelki és testi megtisztulás időszakát. És ez a nagy vigasság, ami az elmúlt évtizedekben gyermekek jelmezes felvonulásává, az utóbbi évtizedben pedig elegáns, hagyományörző bálok sorává alakult, igen jelentős volt eleink életében.

A bálok ősi szokások leképezései: a télűző, tavaszköszöntő népi multságoké, alakoskodásoké, amelyek gyökere a pogány termékenységvarázsló szokásokból táplálkozik. És ahogy a népszokásoknak általában, mindennek jelentése van, még ha ma már nem is értjük. Jól tudjuk például, hogy elengedhetetlen kelléke az ünnepnek a farsangi fánk - arra azonban már nemigen gondolnánk, hogy a sütemény benyomott közepe valójában egyértelmű szexuális, termékenységvarázsló jelentéssel bírt. Az alakoskodásnak is hasonló célja volt: elűzni a telet, hogy jöhessen végre a termékeny tavasz, megtéveszteni a gonosz, ártó szellemeket, így biztosítani a kellő szaporulatot embernek, állatnak, növénynek.

A farsangfarka (azaz a farsang utolsó hete, néhány napja) legismertebb hazai alakoskodása kétségkívül a mohácsi busójárás. Mohácsot, ezt az ősi települést kétség kívül az 1526-os, tragikus kimenetelű csata és a busójárás miatt ismerjük. Pedig másról is eszünkbe juthatna a soknemzetiségű, szép kis város, ami mindig a dunai forgalom egyik fontos helye volt. Például fekete edényeiről, amiből 100 évvel ezelőtt mintegy 400 ezer darab jutott el Szlavóniába és Bácskába, és Mohácson több mint 100 korsós mester dolgozott a piaci igények kielégítéséért!

De farsang idején foglalkozzunk mi is a busójárással, amelynek eredete a török időkig vezethető vissza. A monda szerint az itteni lakosok a Mohácsi-sziget mocsaras, nádas vidékén kerestek menedéket. Egyik este, amint a házaikból kiűzött mohácsiak a tűznél beszélgettek, megjelent körülükben egy öreg sokác ember, aki megjövendölte a török kiűzését. Másnap utasításai szerint megkezdődött a készülődés: fegyvereket, álarcot készítettek - és vártak, vártak. Aztán egy viharos éjszakán megjelent előttük egy délceg lovas, és arra szólította őket: kövessék. A törökök a vihar előtt behúzódtak a mohácsi házakba, az örök is aludtak - ám szörnyű zajra ébredtek, és az (álarcos) ördögpfőjű szörnyeket látva fejvesztve menekültek a városból. A hagyomány szerint azonban nemcsak a török kiűzését, de a téltemetést, a farsangi vigasságok végét is idézi a busójárás.

A hagyomány szerint a gyerekek álarc nélkül, de beöltözve - a fiúk lányoknak, a lányok fiúknak - buzogánnyal bekopognak a kapukon, és hangos "poklade" kiáltással közlik, hogy vége a télnek. A felnőttek busómaszkba, jelmezbe öltözve a Kóló téri gyülekezés után hangos kerepléssel, kolompolással házról házra járnak, ahol étellel, itallal kínálják őket. A mai (az idén: február 27. - március 4. között) busójárás újabb szokásaival karneválszerű multsággá alakult, ami azonban kedvelt idegenforgalmi látványosság. A felvonulás fő érdekessége ma az ijesztő, szalmával kitömött birkabundás, álarcos busók és harisnyában tollat, fűrészpont rázogató "jankele" gyerekek mellett a középkori ágyú felvezetése, hangos durrogatások kíséretével. Sötétedéskor a főtéren nagy tüzet raknak, s szalmabábu képében elégetik a telet.